¶ Celeberrimi iuriscõsulti dñi Francisci Cardinalis Zabarelle cõmentaria in Clementinarũ volumẽ. Cũ annotationibus et additionibus dñi Philippi Franchi de Perusio: et dñi Nicolai superãtij. Juris vtriusqz doctorũ. Recẽtioribusqz alijs ac necessarijs in plerisqz vbi obmisse fuerant locis apostillis ac singularium materiarũ notatuqz dignarum. Adiunctis summarijs apte suis locis situatis. Nouoqz repertorio prout presens vsus expostulat per magistrum Joannem de gradibus vtriusqz iuris professorem.

Num. 49. Caj. 1. num. 24. 23

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

¶ Franciſci Zabarelle iuris vtriuſqʒ doctoris cōſummatiſſimi
ꝛ ſacroſancte Romane eccleſie Cardinalis digniſſimi. Singu-
laris et ꝑpe diuina ſuper clemētinis Lectura: vna cū apoſtillis
eximij iuris vtriuſqʒ doctoris dñi Philippi Franchi de Peru-
ſio. Necnon cum multis apoſtillis nouiter editis per excellētiſ-
ſimū iuris vtriuſqʒ doctorem dominū Nicolaum Superantiū.
Deo auſpice feliciter incipit.

1 ☞ Nouum nihil inueniri poteſt.
2 Natura licet ex nihilo nihil producere poſſit: tamen pater natu
re omnem creaturam ex nihilo procreauit.
3 Volumē clemētinarum: eſt volumē nouiſſimum iuris canonici.
1 **NOuū † nihil eſſe.** ¶ Una eſt oim
fere ſentētia: que vt in eternis vera eſt: ita
in his que corrūpuntur prorſus nō vera.
Sic autem ſine diſtinctione aſſerentes il-
lud forte mouit in quo qui de natura locu
ti ſunt oēs cōuenere de nihilo nihil fieri:
quodcūqʒ igitur fit aliud anteceſſit: ꝛ hoc
ingenitum dicit philoſophi fere omnes.
Ita videt̃ eorū q̄ ſiunt nihil eſſe nouū: quin id ex quo ꝓgreſſum
2 eſt nunq̄ nō fuerit: ob idqʒ in ſua cauſa ſemper extiterit. ¶ † At
a et ſi ex nihilo[a] aliquid educere natura nō poſſit: nature tñ patrē
oēm ex nihilo cōdidiſſe creaturā ꝛ catholica fides aſtruit: ꝛ hoc
eū potuiſſe facri cōuincit autores: volētib[9] etiā fateri ꝙ ex perſi-
ſtenti eterno materiali principio ꝓdeāt cūcta q̄ generant̃. ut con
tinuo neceſſe eſt vt nihil aſſerāt eſſe nouū queqʒ facie rerū tranſ-
mutata nouiter fiant queciqʒ ſub alia forma ꝓducuntur itaqʒ
quoqʒ in his que generant̃ et corrūpuntur nulla conſiſtentia ſit
aut ſi qua vlla videt̃ breui maneat: hinc mutatiōes crebre: hinc
et nouitates pene infinite. Que res in humanis quibuſqʒ rebus
declarat̃: permaxime ꝙ earum tanta varietas: tāta cōmotio: ſu-
bilitas: incōſtātia eſt. vt et in cultu ſuperū aliud hi: aliud illi:
immo ꝛ idē populus alio tēpore ſic: aliter alio decernat. Ex quo
facile colligitur quid ſit de reliquis hominū moribus ſentiēdum
in quibus nō modo apud alios: ſed ꝛ eoſdē ea eſt mobilitas: vt
b in horas omnia noua videantur[b]. De hominū autē varijs opi-
nionib[9] quid attinet dicere: nōne in ſeipſo quiſqʒ ſentit opinio-
num mutabilitatē: nil mobili[9]: nil infirmius. Inde legū ſcita nō
apud oēs eadē: quin nec eiuſdē loci ꝑ omne tempus eadem. In-
tereſt e qui legiſlatoris nouis legib[9] ꝓmulgādis: ꝛ vetuſtis abro
gandis: aut ex ꝑte mutandis ea ſancire q̄ morib[9] vtentiū impro
bentur. Sic romani pontifices quoqʒ in concilijs: tamē ſeorſum
multa ſanxere: q̄ decretas ſeu canones appellamus. His deinde
in varia collectis volumina ventū eſt vt noua prodierit canoni
ca ſeu decretorū ſapientia: quōdā eñ nō canonica dicebatur nec
per ſe vna: ſed pars ciuilis ſapientie fuit: nec per pontifices ſʒ ꝑ
imperatores ꝓmulgabatur: nec vt nunc in eternā felicitatē ꝓn
cipaliter dirigebat: ſed in terreſtris regiminis trāquillitatē. ita
3 que prius humana fuerat modo diuinā licʒ aſſerere. ¶ † Inter
huius autem noue canonice ſapiētie volumina Clementinarum
hoc nouiſſimum eſt: non tā ſua gratū nouitate ꝙ ex multarum
ingentiū ꝯtentionū q̄ inter peritos vigebāt ſedationib[9] vtile.
Ceterū in huius expoſitione voluminis plurimi ſtuduere: quo-
rum nomina cōtinuo referemus. Eorū aūt ſcripta vndecūqʒ na
ctus. Ego Franciſcus de zabarellis ipſoꝝ dicta colligere: ordi-
nare: declarare: atqʒ in q̄bus diſſiderent ad cōcordiā ſi fieri po-
tuit adducere: aut cū id non potui quid ipſe cēſeam addicere. nō
nihil etiā qḋ ex inuētione ſe obtulit annectere: ſummo ſtudio in
credibiliqʒ diligentia molitus ſum ad laudem omnii cōditoris
ad eccleſie catholice gloriam: et quorūlibʒ in canonibus: preci
pue in hac felici natali vrbe Patauij ſtudentium adiumentum.
4 ☞ Doctores q̄ ſcripſerūt ſup volumē clemētinaꝝ enumerant̃.
4 **CApiunt** † nonnulli vt in libroꝝ auſpicijs
enumerētur hi qui ſup ea re ꝯſcri
c pſerūt: ꝛ his vt hec obſequamur[c] ſciendum ꝙ inter
cōmentatores huius voluminis oim primus: ꝛ ol-
bus ceteris nō tantū ordine ſed ꝛ emolumento ꝑſe-
rēdus fuit Ioānes andree: q̄ canonicā ſapiētiam ſuis cōmentis
adeo locupletauit vt a centū annis ſimul oēs reliqui cōmētato-
res nō equēt: cui etiā principatus olim cōſenſu in eo datus eſt: vt
eius cōmētū textui ſit appoſitū. Scripſit ꝛ Paulus de Lyaza-
rijs: ꝛ hic ſi cōmentum Ioannis andree vidit et preſumi poteſt:
cum fuerit eius auditor: mirandū videtur cur ſepe ipſe eodē con
textu aliter ſcripſerit. Scripſit et Guilelmus de monte laudu-
no: quē in multis imitatus eſt Genzelinus: qui poſtea ſcripſit:
et hi ambo vltramōtani. Scripſit etiā Stephanus ꝓuincialis.
cuius dicta vidit Io.and. poſt perfectū ſuū cōmentum: et hinc
forte motus nonnullas apoſtillas adiecit ſuper hoc toto volu-
mine. Matheus quoqʒ romanus hoc volumē cōmētatus eſt.
Sed et lapus abbas ſancti miniatis ad montē de florētia quaſ-
dam fecit additiones. Bertrādus etiā dicitur ſcripſiſſe: ſʒ eius
pauca dicta reperiuntur: habentur ꝛ quedā reportationes facte
partim ſub Stephano ꝓ. partim ſub Petro de ſlago regētib[9]
in montepeſſulano: ꝛ hic Stephanus an ſit idem cum Stepha-
no prouinciali non bene compertum habeo: extant ꝛ reportatio
nes breues ſub Ioāne de ſancto georgio de Bononia. Item et
reportationes quas audiens Laurentiū de pinu Bononie re-
gentem ſcripſi: ſubinde Ioannes de lignano dñs meus multos
ex premiſſis in vnum collegit: quos ſepe nimium depꝛauit: ſed
quod magis improbatur a compluribus nō apto retulit ordine
ita vt a paucis eius lectura cōmendetur: et hinc diligētia defuit
non probitas. fuit eñ oim ſui temporis lōge princeps. Scripſit
deinde Ioānes de fantutijs de bononia cuius perpauca dicta
propria reperiuntur. Poſtremo ſcripſit Petrus de ancha. cō-
pater me[9] optim[9] et vir in vtroqʒ iure peritiſſimus ac ꝓbiſſimus.
offerimus ꝛ nos in mediū labores noſtros: q̄ quales ſint noſtra
b non attinet iudicare[d]. Illud certe aſſerere poſſum[9] omi ſtudio
nos curaſſe: vt opus hoc dignū eſſet in quo etiā ſtudū maxime
in declarādis et notandis gloſis ea precipue cōſideratiōe: q: in
arduis dubijs decidendis ſummā afferunt vtilitatē: vt q̄ multa
ſunt maturitate librata ac plurimas inter preceptores iuris dif-
ficiles altercationes decidunt. In reliquis ꝓterea ſcriptoribus
emendate referendis multā curā et multum tēporis appoſui: q:
frequēter reperiunt̃ maxime in allegatiōib[9] inemēdati. Nouas
aūt materias adducere nō curaui: niſi vel quatenus ad eorū q̄
alij ſcripſerūt declarationē: vel q̄ſtionū ex facto emergētiū deci-
ſionē ꝑtineret. De ordine vero procedēdi qualis ſit: nō expedit
admonere ſeſe eñ indicat. ꝛ ꝙ hoc ordine pauci ex noſtris cō-
mentatorib[9] preterq̄ in cōmentis ſingularib[9] aliquoꝝ capitulo
rum vſi ſint: ceteri aliſi non procedant vt nos notando: opponēdo:
ac querendo. ſed tantum apoſtillādo litterā aut gloſando. Tñ
hic modus ideo placuit: q: reliquis longe clarior. per hūc enim
res oſtenduntur magis q̄ referuntur. per aliū econuerſo. Quo-
tas inſup ſingulis notabilibus oppoſitionib[9] ꝛ q̄ſtionib[9] appo
ſui: quo facilius de loco poſſet ad locū aliū fieri remiſſio. Pre-
terea cū per noſtros expoſitores multa relicta ſint indeciſa. ſepe
nāqʒ varias ſolutiones ad cōtraria: vel in queſtionibus adver-
ſas opiniones referūt: nec quā veriorē putēt curant exprimere.
Contra ego nihil indeciſum reliqui. ꝙ eñ expertus ſentiam q̄
periculoſa: quāqʒ difficilis ſit in iure determinatio: ꝛ inter diuer
ſa vel contraria certa electio. tñ hoc ſubire piculum q̄ ſtudentes
in ambiguo vagari ſiner malui: cogitans nō carere nota: cū te
profeſſus ſis aliquid expoſiturū. ꝛ cum ibi dubitatio ſit apertu-
ris: ad alia tanq̄ ſponſionis oblitus proficiſcare. porro in cōcor-
dandis opinionib[9] ꝛ quātū fieri potuit ſaluādis: q̄ improbans
dis accuratior fui. Exiſtimās non facile credendū de his q̄ volu
mina expoſitionum cōficere non expauerunt: ꝙ ad aliquid aſſe-
rendum abſqʒ ratione proceſſerint. Ob hoc de his qui facile im-
probāt alioꝝ opiniones aut qui dum improbant etiā verbis in
ſultāt nō video qḋ aliud cēſendū niſi qḋ videnṫ ꝑmi temere mo
ueri: ſed ꝑ parū prudēter. hoc ꝑfecto fugere curaui: vt meum ſtu-
diū nō ad ſuperioꝝ cederet euerſionē: ſʒ ad inſtitutionē poſtero-
rū q̄b[9] alia maiora paraui mus cōmoda ex cōmentis ſup decreta.
volumine: q̄ deo auſpice mox reuidere curabimus: vt abſqʒ mo-
ra poſſimus eorū emendatorū copiam deſiderātibus exhibere.
1 ☞ Uniuerſum vel vniuerſi in cōcreto et vniuerſitas in abſtra
cto qualiter differunt. vide.
2 Epiſcopi quandoqʒ non appellantur fratres a papa.
3 Doctores qui deſerunt legere: vel ſcholares qui deſerūt ſtude-
re: an gaudeant priuilegijs vniuerſitatis.
4 Doctor quid habere debet. vide.
5 Spurius ſi ſit legitimatus per papam: an poſſit effici doctor.
IOannes. ¶ Diuide hoc ꝓhemiū prout
diuidit gloſ. in ver. biūdicē.
in ſumma dicit. ſalutat doctores et ſcholares q̄bus
ſcribit: dicit quare nouas cōſtitutiones opus eſt ꝓ-
mulgare ꝛ qḋ has ꝓmulgauit: mādat has recipi et
eis vti in iudicijs ꝛ in ſcholis. No. doc. ꝑferēdos ſcholarib[9] ex or
1 dine lre. ꝑ B. xliij. di. ſit rector. ¶ † Secūdo no. d̃ſiam iter vbū vni
uerſum ꝛ vniuerſi i ꝯcreto. i. cōpoſito ſeu in adiectiuo. ꝛ vbū vni
uerſitati in abſtracto. i. nō cōpoſito ſeu ſubſtantiuo: qḋ dixi ple-
nius in ꝓhemio gregoriano. ꝛ no. ſ. n. i. cle. vna. in ꝓin. in glo. ꝑ
hoc primo[9] modo ponit̃ in ꝓn. ibi. vniuerſis. ſecūdo modo in ſi.
ibi. vniuerſitati. quod declara vt dixi in prohemio gregoriano.
¶ Tertio no. ex vbo cōmorantib[9]. id qḋ not glo. ꝛ extra glo. in
ꝓhemio gregoriano. Et colligit Pau. quāqʒ neceſſaria ſcholari
2 bus vt proficiāt q̄ ponit Hoſt. in. c. de offi. primi. ¶ † Op. q: di
cit dilectis filijs. cū tñ in aliquib[9] ſtudijs ſint aliqui epi qui dñt
vocari fratres. de cri. fal. q̄ graui. So. ſm Gēz. cū ſint pauci de
modico nō curat̃. de cōſe. diſt. ij. re vera. de ſumo. ꝛ ſi q̄ſtiones. et

a ¶ Ex nihilo.
Autor in hoc ꝓ-
hemio oſtēdit ſe
non modo cano
num verūetiam
philoſophie et
theologie ſcien-
tiam habuiſſe. ꝛ
ꝙ ex nihilo ho-
minē de[9] creaue
rit hʒ gen. ij. Et
dicit Spec. i ꝓn-
cipio operis ſui.
ꝙ tūc deus infū-
dit hoi legē na-
turalem. ꝙ colli
git ex illis vbis.
Inſufflauit ſpi-
ritū vite. i. legē
naturalem.

b ¶ Videātur.
Facit illud Sa-
lomonis. Nihil
firmum ſub ſole.
Et illud Oratij
i poetica. Ut ſy-
lue folijs ꝓnos
mutantur in an
nos. Ita vboꝝ
vet[9] interit etas.
Et alibi. Mul-
ta renaſcentur q̄
iā cecidere. Et
textū in prohe-
mio andree. Ni-
hil eſt quod non
dictum prius.

c ¶ Obſeq̄mur.
Sic ſpe. ſic Io.
andre. ſic ceteri
famoſi autores
enumerāt: q: dū
alioꝝ antiquoꝝ
vel cōtēporaneo
rū famā extēdūt
ſuā augēt. Hoc
etiā florentinus
vulgaris poeta
fecit: memorans
aliq̄bus poetis
clariſſimis di-
xit. Et io fui ſe-
xto fra co tanto
ſeno.

d ¶ Nſtanō at-
tinet indicare.
Laus eñ ex. vt
no. in rub. C. de
offi. ꝑcō. ꝛ lega.
et in. l. obſerua-
re. ff. eo. et. xxxi.
diſſi. teneri. ꝛ. l.
ij. C. de his q̄ ve.
eta. ſpe. ꝛ ꝑ illū i
cle. j. i princi. q.
ij. l. de reli. et ve.
ſan.

rius dr̃ in glo. ſi. inducit etiã glo. qđ not. Jo. ea. cle. §. et q: in glo. et
pꝓpter. Jtẽ q: ſi hic voluiſſet ꝯdictionẽ alterius ptis ſufficere. vbi
dicit partib⁹ nõ ꝯdicẽtibus dixiſſet vel eorũ altera. dicit tñ gl. q
forte hoc ſubauditũ eſt de mẽte: p hoc inducit lrãm reſoluẽdo af
firmatiue. vbi dicit partib⁹ nõ ꝯdicẽtibus: vt intelligat̃ .i. parti
bus cõſentiẽtibus. et tũc pꝫ q alterius ꝯdictio viciat ſimilẽ dicit
glo. altercationẽ. de qua elec. cle. in plerisq: vbi de hoc in gl. certũ:
et ibi dixi. et hũc vltimũ intellectũ tꝫ Lau. primũ tꝫ Pau. q: nega
ri nõ põt ambas ptes nõ ꝯdicere: ſicut nec ꝯſentiũt altera tñ cõ
ſentiẽte: vt not. §. q: in glo. ꝓpter: mihi pꝫ opi. ij. et ad alterã ibi
nõ ꝯdicentibus partibus. dic q poſuit pluralẽ p pluralitate cau
ſar. arg. de priuile. vt priuilegia p hoc q: qñ ꝯcedit̃ reſcriptũ cũ
clauſ. ꝓcedat̃ ſimplr̃ de plano &c. eſſet in pñtie rei et iudicis prima
re actorẽ cõmodo illius clauſule qđ nõ eſt ſentiẽdũ: nec eſt de mẽ
te iuris: nã priuilegiũ nõ dꝫ pendere ex pñte aduerſarij: ſꝫ iuris
et dꝫ intelligi vt aliqđ ꝯcedat̃ de priuil. in dicto: taliter vt facile
nõ tollat̃: regula lꝫ. li. vi. et ſm hoc ſenſus lrẽ eſt q pceſſus nõ eſt
irritus nec irritãdus ſi partib⁹ nõ ꝯdicẽtibus &c. nulla parte ꝯdi
cẽdo referẽdo vt pdixi. hoc plurale ptib⁹ ad pluralitatẽ cauſar.
5 ℂ† Sexto q̃ro ſi iudex i ſummarijs de ꝯſenſu partiũ ſeruauit ſo
lẽnia ordinis iudiciarũ in parte pceſſus: et poſtea voluit partes q
ꝓcedat ſine figura an poterit iudex deinceps ptib⁹ inuitis ſeruare
ſolẽnia. gl. ea. ibi ſed pone: arguit q ſic. et tꝫ hãc partẽ cũ certa di
ſtinctione: et ſigna glo. ibi his rõnib⁹ vſq: ad fi. Jn ꝯtrã q partes
poſſunt penitere: q: totũ iudiciũ eſt vnꝰ actꝰ q ꝯſtat ex pncipio:
medio: et fine. et nihil dꝫ actũ &c. C. de his q. vt indig. l. pe. de bap.
maiores: ad mediũ nec p actũ imperfectũ renũtiat qs priuilegio.
de cõſti. cũ acceſſiſſent: nõ tñ hoc ob. eſt glo. tꝫ Lau. Genge. ꝯo. tꝫ
ꝯtrã: q: lꝫ ptes paſſe ſint ſolẽnitatẽ pceſſus obſeruari in vno actu
nõ ex hoc debẽt cogi vt ſeruẽt in alio actu. arg. ij. q. iij. q: cognoui
mus. ff. de ope. liber. operis. C. de epiſ. et cle. auẽ. pꝛbyteros qđ vi
dei verꝰ: nec vꝫ ꝓcedere diſtinctio gl. in. §. mihĩ: ĩo in eo q dicit q
ſi ptes ꝯſenſerũt q iudex in tota lite vel ſimplr̃ ſeruet ordinẽ iudi
ciariũ inuito iudice nõ poſſit penitere: p tale enĩ cõſenſum nihil
acq̃rat̃ iudici cuius nihil intereſt an ſeruet̃ ordo iudiciarius an
nõ: ſtipulationes aũt ſunt inutiles: vt p eas ſtipulemur ſup eo qđ
nr̃a intereſt. ff. de vb. ob. ſtipulatio iſta. §. alteri: ſed acq̃ritur par
tibus: partes ergo pñt ſibi remittere. de ſpõ. pterea. i. Jtẽ i eo qđ
glo. inducit no. de reſcript. dilectus. §. vult dicere q ſicut ibi is q
nõ oppoſuit exceptionẽ de duab⁹ i vno actu põt opponere i alio.
Jtẽ ſtat q iudex in certa pte ſeruabit ordinẽ iudiciariũ. et in alia
parte ꝓcedit ſimplr̃ de plano &c. qđ placet quãtũ ad hãc q̃ſtionẽ
vt nũc dixi. Sꝫ qualẽ q̃ ad no. in. d. c. dilectus: vbi ꝯtrã teneo: nõ
q: exceptio de duab⁹ dietis ẽ dilatoria ſm iura cõpilatiõis Gre
go. iõ ſi nõ fuit oppoſita in pncipio ãplius opponi nõ põt: et fa
ciũt hec i eo qđ p parte ſeruat̃ ordo iuris: et p pte nõ: ad q̃ſtionem
de eo q dat⁹ eſt arbiter q etiã ſi in parte pceſſus ſeruabit ordinẽ
iuris: etiã in reliq̃ pte poterit nõ ſeruare: vt no. de iureiur. qñtaul
lis: et in hac gl. ibi ſecũ reqris. et de pe. diſt. iij. §. ſinis. de ꝯſecra.
4 diſ. ij. cõperimus. ℂ† Tertio q̃ro in eo qđ dixi in primo ꝯtrio q
remediũ ordinariũ regulariter pferẽt̃ extraordinario: qđ ſi inchoato
pceſſu inquiſitorio cõparet aliquis ad accuſandũ. Lau. q exquiſi
te format hãc q̃ſtionẽ et ſequẽtes vſq: ad. xj. dicit q admittetur et
/ p accuſationẽ tanq̃ p viã ordinariã excludet̃ inquiſitio tanq̃ extra
ordinaria: caueat tñ q accuſat a colluſione aliás punietur. ij. q. iij.
§. notandũ. de collu. deteg. c. i. dic q aliud ſit de iure ciuili. de q
dico de accuſa. aliter: tñ de iure canonico inquiſitio eſt pceſſus or
dinarius. de accu. ſup his. in prin. ꝯalle. c. q̃liter. ij. §. ad corrigẽ
dos: ita q etiã ab ipſo initio põt iudex inquirere nõ expectato an
5 appareat accuſator vel nõ: qđ dixi in. d. c. qualiter. ℂ† Quarto
q̃ro in eo qđ in pcedenti. q. dixi de inquiſitiõe qđ ſi inſtigator inq̃
ſitionis pfitẽt̃ ſe nolle facere partẽ: tñ poſtea ſiformat iudicẽ quã
tũ põt adminiſtrãdo teſtes et alia. an ſi abſoluet̃ inquiſitus condẽ
nat̃ inſtigator in expẽſis. So. Lau. q ſic. q: p actũ cõtrariũ videt̃
renũtiaſſe pteſtationi. de cõſti. cũ. M. de elec. cumana: et pũiẽt̃
calũnioſus: ex quo deficit in probando. de dolo ſinem. de pe. ca
lũniã: p hoc. ff. ad turpil. l. i. §. incidit. de his q not. infa. l. ob hec
verba cũ glo. ℂ Oppo. ad hoc de eo qđ not. de accuſa. cũ opor
teat: vbi dicit Jnno. q ſi nomẽ illius qui denũtiauit nõ exprimi
tur in lrĩs cõmiſſionis facte ſup requiſitione nõ cõſideratur ha
bilitas inſtigãtis. imo etiã eo remoto alius vel iudex ex officio p
cedere põt in inquiſitione. ſo. not. in. d. c. cũ oporteat: ꝓcedit de
inſtigatore qui nõ fuit particeps eorũ q acta ſunt in pceſſu: ſꝫ ſo
lũ ab initio inſtetit vt cõmitteret̃ inquiſitio. ſecus ſi fuit particeps
mõ pdicto: et tũc ſi nõ pbat vel ſi non deſiſtit cenſet̃ calũnioſus. d.
§. incidit. et. l. ob hec: in qbus hec probãtur et notãtur. Jtẽ nõ cõ
ſideret̃ habilitas inſtigãtis inquiſitionẽ qn eo remoto ꝓcedatur
in inquiſitiõe. tñ inſtigator calũnioſus puniẽt̃ in expẽſis ac ſi fuiſ
6 ſet particeps: vt dicam. l. q. vi. ℂ† Quito q̃ro in eo qđ dixi in pꝛe
xi. q. q inſtigator inquiſitionis q nõ pbat condẽnatur in expenſis.
qđ in denũciatore. Sol. Lau. q idẽ de caſũ. c. i. et. ij. dic vt ibi no.
7 in glo. ſic patet ſup ea. ℂ† Sexto q̃ro qđ i denominatore. Lau
ſol. q idẽ q in denũciatore. C. de ſum. recupa. l. nil. lib. x. de execu
tore. ſeueriter. cõtra hoc eſt qđ dixi. ij. q. iiij. in eo qđ dixi q nõ cõ
ſideratur pſona eius qui inſtigat vt cõmitteretur inquiſitio. Sol.
8 vt ibi dixi. ℂ† Septimo q̃ro qđ de iudice qui culpa ſua dolo vꝫ
negligẽtia aliquẽ iniuſte vexauit. So. Lau. q idẽ. l. q tenebit̃ ad
ſumptus. arg. xxiij. q. ij. dñe. iij. q. viij. qui ſine. xxiij. q. v. admini
ſtratores in auẽ. vt differen. iudi. §. vlti. ff. de iudi. ſi filiuſfamilias.
inſti. de oblig. q ex quaſi delic. in prin. C. de ap. ſi appellationem.
9 de re iudi. cũ eterni. lib. vi. ℂ† Octauo q̃ro qđ de arbitrio. Sol.
Laud. q idem p hoc: qđ no. ij. q. vi. hoc etiã. ℂ Nono q̃ro quid
10 de teſte. ſol. Lau. q idẽ vt no. ij. q. iij. in ſumma. ℂ† Decimo q̃ro
a circa pdicta qñ debeat fieri⁹ condẽnatio in expẽſis. Laud. ſol. q
ea die qua lata eſt diffinitiua ſup principali et hoc quo ad expen
ſas q debent ex officio. ff. de re iudi. Pau. ſecus in expẽſis q debẽ
tur ex aliq̃ cõſtitutiõe ſeu eius cõditione. ſeu cõſuetudine: q: illa
q̃cũq: peti pñt niſi obſtet pꝛeſcriptio vt in caſu. de elect. c. i. et. c.
cupientes. libr. vj. remittit ad no. de reſcript. ex parte. i. de ap. re
pꝛehenſibilis. dic q etiã quãdo expenſe debentur per cõditionẽ
alicuius capituli vel cõſuetudinis non poſſunt peti lite finita. vt
no. Jnnoc. de do. fine. qđ dixi in. d. c. ex parte. dicit tñ Laud. q ſi
condẽnatio expenſarũ nõ fiet is pro quo lata eſt ſñia non põt ex
hoc ſolo appellare. C. de fruc. et lit. expẽ. l. ij. licet ſit argumentũ
in ꝯtrariũ. de excep. ſi ſignificauerit. dic q. l. ij. pꝛeallegata non pbat
illud. ſed probat̃. C. qñ prouo. nõ eſt neceſ. l. ij. et illud pcedit quã
do victus appellat: tunc enim victor eius ob hoc non põt appellare
q: fuerit omiſſa condẽnatio in expẽſis ſufficit enim q in appella
tione interpoſita per victũ poterit facere reformari condẽnatio
nem expenſarũ. ſed ſi victus non appellauit põt victor approba
re ſniam quatenus omiſſa eſt condẽnatio expenſarũ. et ſic intelli
gitur. d. l. fina. et eſt caſus ſingularis. quod dixi de ap. Nicolao.
11 ℂ† Vndecimo quero in eo qđ dicit q nõ viciatur pceſſus ſi par
tibus nõ ꝯtradicentibus in ſummarijs nõ obſeruat̃ ordo iuris:
quid ſi in nõ ſummarijs ꝓceditur ſummarie partibus nõ cõtra
dicẽtibus. glo. vlti. ibi: et ſcias. ſolu. q non tenet etiã ſi partes ex
pꝛeſſe cõſenſerint. et reddit glo. rationẽ diuerſitatis: q: in iſto ca
ſu ſit ꝯtra ius cõe ſed qñ in ſummarijs ſeruat̃ ordo iuris. reuertit̃
res ad ius cõe: et ad ſuam naturã. qđ dic vt in glo. q intelligit ſuã
naturã de natura naturata. natura vero naturãs eſt ad illã redi
bimus p interceſſionẽ Virginis glorioſe nos collocet cũ electis.
ita cõcludit glo. et dic q deus eſt natura: pꝛout natura ſignificat
quidditatẽ: ſeu qđ qđ eſt rei id eſt eſſentiã: q: quã tñ eſſentiã ſeu na
turã dei ſignificamus p hoc nomẽ deus nõ q nobis ſit notus de⁹
in natura. ſed innoteſcit nobis ex operationibus et effectib⁹ ei⁹.
Quia igit̃ oẽs intelligũt deũ tanq̃ cuncta videntẽ prouidẽtia et
bonitate pfecta. ideo dicimus deũ latine: grece theos qđ idẽ eſt q
videns. et idẽ eſt natura naturans: q: rebus ſingulis naturas in
didit quas res nõ neceſſitate nature. vt quidam eſtimarunt: ſed
ſola volũtate et bonitate ſumma produxit. boni eni hoc pꝛoprium
eſt. vt aliis quãtũ poſſibile ſit cõmunicetur et ſic ſummi boni ſum
me pꝛopriũ eſſentiã itaq: creaturis oĩbus. rationali vero ſoli ſuã
imaginẽ cõmunicauit. hanc igit̃ imaginẽ ſortiti ſtudeamus im
maculatã cuſtodire fructibuſq: bonorũ operũ inſignẽ facere. vt in
hac breui vita beatitudinẽ tẽporalẽ ſuoq: tpe i celis eternã cõſeq
mereamur. Sũme ait trinitati cuiꝰ ope laborioſiſſimũ huiꝰ ope
ris terminũ cõtigi. Laus et gloria. nã et ſi omniũ q a nobis pdcit
bona cõſummatione deo attribuere decẽat. p maxime vero illo
rũ in qbus pene ſupra vires humanas: ingenio: labore: cura: dili
gentiaq: maxima opus fuerit ſic. pfecto mihi viſum eſt hoc in
opere ꝯtigiſſe: in quo ſepe victus rei magnitudine volui deſiſte
re. At deo fauente multis tandẽ annorũ circulis inuigilanꝰ: et ſi
forte nõ quale decuit ac voluiſſem: quale tñ pl meo niſu potui cõ
ſummaui. Jpſum ergo ſuſcipite ſcholaſtici veſtraq: inſtãtia vt fru
ctus afferat vberes moliamini ad laudẽ ſanctiſſime atq: indiui
due trinitatis. Amen.

ℂ Pꝛeclariſſima atq: diuina commentaria celeberrimi Juris
vtriuſq: doctoris dñi Franciſci Cardinalis zabarelle in Clemen
tinarũ volumen. Cũ annotationib⁹ et additiõibus dñi Philippi
franchi de peruſio: et dñi Nicolai ſuperãtij: Juris vtriuſq: docto
rũ. Recẽtioribuſq: aliis ac neceſſarijs in pleriſq: vbi omiſſe fue
rãt locis apoſtillis ac ſingulariũ materiarũ notatu dignarũ. No
uiſſime aũt adiectis ſummarijs apte ſuis locis ſituatis: p magi
ſtrũ Joannẽ de gradibus vtriuſq: Juris pfeſſorẽ. Finiũt felici
ter. Anno dñi vigeſimoſecũdo ſup mille et quingentos. die vero
xv. menſis Aprilis.

ℂ Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z
Omnes ſunt quaterni: demptis. x y z qui ſunt terni.

a ℂ Qñ debeat fieri. Vide abb. in c. cõtingit. in fi. de ap. bald. et doc. in. l. termi nato. C. de fruc. et lit. expen. doc. et ibi Alexan. de imo. in. l. paul⁹. ff. de re iudi. vbi dat regula cum aliquibus falli tijs.